

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marțea, Joi și Sâmbăta

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 45.

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

Prenumerățiune nouă

la

„Telegraful Român”,

deschidem pe anul 1899, cu prețul moderat ce se poate vedea în fruntea fôiei.

Banii de prenumerațiune se trimit mai cu înlesnire prin asignațiune postală (Posta utalvány — Post-Anweisung). Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul și al poștei ultime, să fie scrise legibil.

Se atrage atențiunea on. domni abonenti, al căror abonament s'a sfârșit, să-și înnoască abonamentul, pentru-că altfel expeditura va fi silită a sista trimiterea fôiei deja după numărul 4 din anul curent.

Editura „Telegraful Român”
în Sibiu.

Situațiunea internă.

S'au împlinit patru săptămâni dela dimisiunea întregului birou al parlamentului nostru, și încă nu s'a ajuns nici la atâta, ca să se pună la ordinea țilei alegerea președintelui, ca parlamentul să poată intra cel puțin formal în stare normală.

Diarele din capitală fac glumă cu serbarea jubileului de o lună al președintelui actual, care ocupă locul de președinte în virtutea vârstei sale, fiind el cel mai bătrân între deputații din parlament.

Gluma înse o plătesce, scump o plătesce întregă țera, o plătesce înse și mai scump reputațiunea parlamentului nostru.

De 4 săptămâni s'a făcut scisiunea în sinul partidei liberale, eșind din ea unii dintre cei mai valoroși ai ei membri, cari nu au voit să subscrie proiectul de lege care e eternizat cu

numele părintelui său sufletesc: lex Tisza.

De atunci a vorbit fostul președinte al dietei Desideriu Szilágyi înaintea alegătorilor săi, a trimis epistolă deschisă către alegătorii săi contele Iuliu Andrássy, a vorbit în parlament fostul ministru de culte contele Csáky, a vorbit tot în parlament fostul ministru de interne Hieronymi, au vorbit aprópe toți conducătorii partidelor politice, aprópe toți au duelat, fie cu pistolul, fie cu sabia, — situațiunea însă cu nimica nu s'a îndreptat spre bine.

În cele din urmă la inițiativa disidenților s'a încercat o înțelegere între guvern și între opozițiunea întrunită, și încercarea o au mijlocit tot cei trei bărbați, cari au eșit din partida liberală, Szilágyi, Csáky și Andrássy.

După ce au ajuns partidele opoziționale la o părere în postulațiunile lor, acelea au fost date prim-ministrului Bánffy, spre a face și guvernul eventualele contra-propozițiuni.

Guvernul a luat opiniunea bărbaților mai marcanți din partida liberală. Așa, s'a declarat bătrânul Tisza, Széll Kálmán, Falk, Tisza junior.

Tóte părerile s'au desbătut în un consiliu de ministri, și rezultatul s'a supus unui consiliu sub presiunea Majestății Sale împăratului-rege.

Diarele cari ni-au sosit aș, publică în estrase propozițiunile guvernului, cari atât sunt de radicale, încât sunt considerate de neacceptabile.

În cazul acesta silințele de 4 săptămâni de a se ajunge la o înțelegere s'au zădărnicit, și după-cum se dă cu socotela, în țilele cele mai de aprópe se va dizolva parlamentul, și se va decretă alegere nouă, care o va conduce tot guvernul actual.

Principalele gravamine, cari au provocat criza actuală, sunt îndreptate mai ales asupra alegerilor, cari s'au făcut sub guvernul actual, în cari rolul principal l'a avut corupțiunea și presiunea organelor dela administrațiune.

Dacă acuma rezultatul pactărilor de până acuma va fi dizolvarea parlamentului și alegeri nouă, atunci nu e eschisă posibilitatea, ca atât corupțiunea, accentuată ca gravamen principal, cât și presiunea să se manifesteze la alegerile viitoare în măsură mai mare.

De eventualele alegeri se lăga speranțe mari. Se crede, că din ele va eși și mai decimată partida așa numită națională, partida lui Apponyi, tot așa se crede și despre fracțiunea de tot neînsemnată a lui Ugron, în fruntea căreia stă deputatul Bartha.

Despre partida Kossuthiștilor se crede, că ea se va reîntorche în noul parlament tot cam cu numărul de acuma.

Partida catolică, așa numită populară va mai cresce, așa se dă cu socotela; mai imposantă va eși însă din alegeri partida liberală, care apoi va schimba regulamentul casei, și va domni apoi neconturbată de opozițiunea, care prin obstrucțiunea de acuma opresce majoritatea de a-și executa voința sa în debaterile parlamentare.

Acésta e situațiunea aș.

O am zăgrăvit fuga în condeiului, nu pentru dragul ei.

Dacă numai o schițare a stărilor de aș ar fi fost scopul nostru, atunci ne alegeam altă temă, căci din obstrucțiunea tehnică, ca câte 10 votări nominale, poporul român nu se alege cu nici un folos.

De când cu încercările pentru un compromis între guvern și opozițiune, nu odată a fost vorba despre naționalități și despre rolul ce ar putea să jôce în parlament deputații naționalitățiilor. În special bărbați din partida guvernamentală nu odată au amenințat pre cei din opozițiune cu românii și cu slovaci, nu odată s'a pus tesa: ce aș dăce dacă vre-o 40 de deputați români ar sta aș pe băncile din parlamentul țerei?

Se serie în diarele opoziționale că o asemenea întrebare s'a pus și contelui Andrássy, care acuma a eșit din partida liberală, și că numitul de-

putat ar fi dat răspunsul: acei 40 de deputați români ar apăra împreună cu noi constituțiunea.

Situațiunea încurcată de aș a pus deci în discuțiune publică rolul ce noi românii l'am puté avé în conducerea afacerilor țerei, dacă întrând pe teren activ, am avé aș reprezentanți în parlament.

În legătură cu acésta stă și cestiunea: ôre nu vor intra în luptă și românii din Ungaria, la cazul de ar fi dizolvat acuma parlamentul.

Bine scim noi, că partida liberală numai ca să sparie pre cei din opozițiune a recurs la mijlocul probat de-a scóte ca ciuhă pre românii.

Bine scim noi și aceea, că în conducerea fără cap de aș a politicei noastre, nime nu se decide a eși din pozițiunea înglodată de aș.

Ce va fi de popor?

Va sta ca totdeauna dela era dualismului încóce, va sta la dispozițiunea guvernului, și din cercurile românesce se vor recruta deputații guvernamentali, în gloria pasivității noastre.

Alegerea Metropolitului.

— Voci de presă —

„Fôia Pedagogică” din Sibiu, publică în numărul seu mai nou, dela 1 Ian. v. c., în frunte următoarele aprecieri a alegerii de Archiepiscop și Metropolit întemplată la Sibiu:

Congresul național-bisericesc al nostru, întrunit la 17 Decembrie v. a. tr. în sesiune extraordinară, pentru reîntregirea scaunului vacant arhiepiscopesc și metropolitan, a ales în ședința din 19 a aceleiași luni, pre P. S. Sa episcopul Aradului Ioan Meșianu, arhiepiscop și metropolit, cu majoritate de 64 voturi, față de 41 voturi date P. S. S. episcopului N. Popea dela Caransebeș.

Imprejurarea, că la acésta alegere nu s'au arătat sbuciumările și frecările, ce se iviseră cu ocaziunea celor două alegeri din urmă de metropolit, o considerăm de bun augur pentru o dezvoltare și pe mai departe a tuturor tre-

FOIȚA.

Idei și fapte.

— De Anul-Nou. —

Egoismul este un simțământ, care te face să te iubesci pe tine; altruismul e un simțământ, care îți îngăduie să iubesci și pe alții. Inse egoiștii și altruști trebuie să facă daruri de anul care începe; și fie că dai ca să-ți faci ție însuși plăcere, fie că dai ca să faci bucurie altora, dă. Dă copilului ca să-și veđi zimbând fericit; dă sêracului ca să-și preîntimpine trebuințele; dă tuturor din juru-ți, cari vin să-ți ureze de bine, ca să veđi pe fețele lor o mulțumire care se va răsfrânge și asupra ta. Și fiind mulțumit în ziua de Anul-Nou, vei fi mulțumit tot anul, — cel puțin așa dăce superștiția populară, așa dăce speranța, care ne face să credem totdeauna că viitorul va fi mai fericit, mai bun decât trecutul și decât vremea de față, care se duce.

Fi-va așa?

Cine știe!

Ori-cum însă, dacă e adevărat că urările făcute din inimă se îndeplinesc, apoi fără îndoială, că fericiti deplin vor fi cetitorii „Foi”, căci noi din inimă le urăm an deplin fericit.

În ce constă fericirea acésta o știe fiecare, pentru el, căci tóte sunt relative și un lucru pe lângă care unul trece cu nepăsare, ar umplé de încântare pe altul.

Un exemplu:

La o împărțire de daruri copiilor sêraci, ce s'a făcut de Crăciun, anul acesta, la Paris, o fetiță de vre-o 14 ani, care căpătase o bucată de stofă de rochie, dăse că ar schimba-o cu o păpușă care n'avea nici pe sfert valoarea stoffei, și pe urmă nici nu era un dar potrivit pentru vârsta ei.

Fu întrebată de ce vrea să schimbe? Ea răspunse cu lacrimi în ochi:

— N'am avut păpușă de când sunt.

Póe că fericirea, pentru cea căreia îi era hotărâtă păpușă, era tocmai să aibă o stofă de rochie.

Urăm dar fie-căruia fericirea la care năzuiește, iar tutulor Românilor din generația tinêră le urăm caracter și bun simț, care face ca omul să fie om; ceva entusiasm ca să nu mai fim amărâți, fără pornire și fără respect, cum suntem aș; le mai vrem mai multă iubire de țară și neam, pentru momentele de grea cumpănă, și o picătură de credință — picătură cât de mare — „ca să învingem ciurma de necredință, care a corupt atmosfera intelectuală a timpului și țării noastre, căci necredința s'a făcut pentru noi o atmosferă, pe care o respirăm cum

respirăm aerul. Ca să ne lingușească spiritul, ea a găsit un limbaj strălucit, și s'a învesmântat cu hainele științei, ale literaturii și ale artei, spre a șterge faptelor evanghelice caracterul lor divin și spre a nimici ce am iubit și adorat. S'au găsit învățați cari prețind că știința nu póte merge alături cu credința; sau găsit filosofi cari au clădit sisteme în care Dumnezeu nu mai are loc, și în care omul e tot, iar Dumnezeu nimic.”¹⁾

Ei bine noi vê urăm, tinerime iubită, să nu vê luați după acești speculatori interesați; să învățați ca să știți, dar să nu goniți din voi credința care întărește și susține inimile; credința care dă gustul de a trăi și curajul în fața morții; credința ce dă idealul, care rămâne ce a fost tot-d'auna: stéua strălucitoare către care ni se duc ochii uimiți, care revarsă rațele-i luminoase asupra drumului vieții dându-i o țintă și farmecul de a lupta năzuind să o ajungem.

(Menton, în Franța) Dumitru Stăncescu.

Piticii din Africa-centrală.

Un tinêr englez, Mr. Albert B. Lloyd, care a petrecut mai mult timp în Toio, provincia Uganda, povestește următoarele lucruri interesante de pe acolo:

¹⁾ Pere Didon, Rôle de la mère.

După ce a părăsit provincia Uganda, Mr. Lloyd a cutreerat pădurea cea mare de piticii a lui Stanley, într-o direcție ceva mai sudică ca numitul călător, și după o mulțime de aventuri interesante cu piticii, el a trecut prin păduri colosale, locuite numai de canibali. De importanță pentru progresul, care l face continental întunecat, este că Lloyd a făcut acésta călătorie numai însoțit de câțiva servitori Baganda. O mare parte a rutei n'o făcuse afară de Stanley încă nici un european, și multe locuri au fost descoperite chiar de Lloyd. Mr. Lloyd convenia cu indigenii fără a avea greutate, și a trăit fără nici un pericol între ei. Tinêrul scrutător povestește că a călătorit 20 de țile prin pădurea cea mare. „Am veđut, dăce el, o mulțime de piticii, dar ei fugeau de mine unde puteau. Cam pe la mijlocul pădurii, numită „Holenga” am dat de o colonie cu mai multe colibi. Aici au venit o mulțime de piticii spre mine. Ei îmi spuseră că de 5 țile umblă după mine prin pădure. Ei păreau cam spăriați și oerpleși, și vorbind își acopereau fețele. Eu am dormit în sat, și în dimineața următoare am rugat pe mai marele sémînței se-mi dea voie să fotografiez câți-va piticii.

„El îmi aduse vre-o 10—15, dar n'avui noroc cu ei, deórece micuții nu voiau să stea liniștiți. Cu mare greutate încercai apoi să-i măsor, și aflai că nici unul dintre ei nu era

bilor noastre bisericesci, școlare și fundamentale în buna înțelegere, pe care atât de mult o accentuat neuitatul întemeier al constituției noastre bisericesci, Marele Andreiu.

Nunamai ca fi ai bisericeii, ci în special și ca membri ai corpului didactic român ortor., salutăm cu venerație pe nou alesul arhiepiscop și metropolit, dorindu-i, ca, obținând și aprobarea Prea Înaltă pentru înălțarea la noua dignitate, să reușescă pe deplin în lucrarea sa, pentru mărirea bisericeii, înflorirea școlilor și înălțarea nămolului!

Creștând de interes și pentru cetitorii noștri cuvântarea, cu care P. S. Sa a luat la cunoștință înconștințarea congresului despre alegerea făcută, o lăsam să urmeze aici. (Urmăză cuvântarea).

Încercătura internă.

Încercătura internă nu vrea să se mai descurce! Situația înțregă e caracterizată prin următoarele știri ce le reșumăm în cuintesență, după zilele în care au sosit și la noi:

Mercuri se știa că: Baronul Bánffy întors dela Viena, a comunicat celor din jurul său, precum și disidenților cari formăză mediul de înțelegere cu opoziția, că — Maestrea Sa a primit toate propunerile lui (ale baronului Bánffy), și a predat deja acestor mijlocitori proiectele, pe temeiul cărora e gata de pace cu opoziția (și prin cari forfecă foarte mult pretensiunile opoziției).

Intre aceste propuneri, mai caracteristice sunt, că guvernul declară că primesce cererea de a se retrage Bánffy, după-ace dieta i-a fi votat indemnitatea, contingentul de recruți, provisorul cu Austria, și primesce propunerea opoziției privitor la competiția de judecătore a Curiei, — dar nu primesce nici cererea de garantare a *curățeniei alegerilor*, nici cea de *lărgire a dreptului electoral* (și astea numai de teama naționalităților, cari prin atari reforme ar putea intra în dietă și ar periclita ideea de stat național maghiar al țerei), nici cea despre incompatibilitate, nici despre reforma administrativă.

Joi, diarele din Pesta scriau: Se pôte dice că cu diua de ađi, *nesiguranta în crisa a ajuns la culme!* Numai iritație și nelinișce; nimeni nu pôte ști, va fi pace sau rășboiu!

Vineri-Sâmbătă știm atât, că condițiile guvernului au produs mare a-prindere și nemulțumire în opoziție, care în o conferență ținută imediat, le-a declarat din capul locului, deja înainte de a i-se fi comunicat oficios, numai după descoperirile din diare — *de respinse*.

mai nalt ca patru urme. Toți însă sunt bine dezvoltăți. Femeile sunt ceva mai slabe ca bărbații, dar toate sunt bine formate. Forțe surprins am fost de puterea lor. Muschii brațelor și cei dela pept sunt foarte dezvoltăți. Bărbații pörtă bărbi lungi, care ajung până la pept, și le dă o înfățișare ca din povești. Ei erau tăcuți, și nu se puteau uita în fața streinului. Ochii și-i mișcau în continuu. De altcum micile ființe sunt foarte inteligente. Eu am avut o întrevorbire lungă cu capul seminței, și el vorbea în mod clar despre seminția sa și despre estensiunea pădurii. Il întrebai despre belgieni, dar el nu voi să-mi răspundă la întrebarea acăsta. Omenii erau înarmați cu arcuri și săgeți, înveninate la vârș. Afară de acestea mai pörtă lance mici. Piticii sunt nomađi, și dorm în colibi, înalte de 2—3 urme. Nici când ei nuși părășesc pădurea. Tot timpul eu am trăit în cea mai bună prietinie cu ei. În pădurea cea colosală domnește o întunecime mare. În multe locuri coperișul cel verde e așa de des, încât e imposibil, de a ceti. Și cu canibali am eșit bine la cale într'o di m'am suit pe bicicul care-l aveam cu mine, și am ocolit cu el colonia. Scena a fost delicioasă. Mii de bărbați, temei și copii ridând și jucând admirau pe europeanul, care după cum aflău ei, putea să călărășcă pe un șerpe.

Și cuvântul ei de ordne este — *rășboiu!* Rășboiu contra guvernului actual și a existenței partidului liberal peste tot!

Din Austria

= *Reichrath-ul* și-a redeschis diarele aceste ședințe. Opoziția germană nemulțumită de egala îndreptățire a limbii cehe, a început iarăși *obstrucția* deja în prima di. Și fiecare di o pôtepe cu votări nominale!

În fața acestei stări de lucruri, guvernul se pregătește la mijlocele extreme.

„*Narodny Listy*“ din Praga, în poziție a fi bine informat, scrie privitor la acestea următoarele.

„Guvernul va aștepta încă orecare vreme liniștit, că pôte opoziția totuși se va cumiși; dacă nu: *săcură va cădea pe capul parlamentului!* Acest moment nu mai este departe acum..

„Guvernul nu vrea să se depărteze dela direcțiunea pe care a apucat privitor la *egala îndreptățire națională, nici în era neparlamentară*, care în curăd va începe...

„Majoritatea parlamentului e solidară în ale dezvoltării autonomice a țerilor, și în cauza egalei îndreptățiri naționale“..

Dela Asociațiune.

A apărut numărul pe Nov.-Dec. din „*Transilvania*“, organul Asociațiunii, în frunte cu un interesant articol retrospectiv în dezvoltarea Asociațiunii și starea ei de ađi, apoi cu „*Descântec de dragoste și de diochiu*“, Statistica Românilor din Transilvania în 1733, de N. Togan, știri din despărțeminte, etc.

La urmă *Partea, oficială* din care reese că comitetul central al Asociațiunii, în ședința sa dela 23 Nov. a. tr. fiind de față și președintele I. M. Moldovan, a aprobat în deplină măsură ținuta vice-președintelui Asociațiunii, Ilustritatea Sa dl Dr. Ilarion Pușcariu, în chestia ce se ridicase cu prea multă ușurătate de diarele noastre politice de di, pentru primirea ajutorului oferit de guvern pe sama meseriașilor români, ca să nu mai primăscă același ajutor dela „*Transilvania*“ din Bucuresci.

Il. Sa Dl Dr. Il. Pușcariu în calitate de vicepreședinte, dase un răspuns atacurilor ce diarele îndreptau contra comitetului pentru acest lucru, și, se știe, „*Tribuna*“ din loc tot nu se liniștea, ci mereu numea hotărîrea comitetului, o hotărîre „*nenorocită*“ etc. scoțând ostentativ la iveală, că președintele Moldovan a lipsit dela ședința în care s'a adus acea hotărîre „*nenorocită*“ (lăsând să înțelgă lumea că de nu lipsea, asta nu se întâmpla!)

În ședința dela 23 Nov. președintele I. M. Moldovan a fost *present*. Chestia discutată în diare s'a adus nainte, dar nici idee ca președintele se demonstreze dora contra hotărîrii comitetului, ci a aprobat chiar și răspunsul, serios și demn, ce s'a dat anticipativ diarelor, de cătră vicepreședintele Dr. Pușcariu (și cu care „*Tribuna*“ tot „*nu se mulțumea*“!) Dăm aci și noi acăsta parte a procesului verbal despre ședința din vorbă:

Prezenți: Președinte: I. M. Moldovan; — Membri prezenți: Dr. Ilarion Pușcariu, vice-președ., Z. Boiu, Part. Cosma, I. Crețu, Dr. Corn. Diaconovich, N. Ivan, I. Papiu, Dr. Remus Roșca, I. V. Rusu, Leontin Simonescu, Ios. St. Șulțiu și N. Togan. Notar: Dr. I. Beu.

No 276. *Vicepreședintele* anunță, că în vederea campaniei, ce s'a început imediat după ședința din 6 Octobrie a. c. în diarele „*Gazeta Transilvaniei*“ și „*Tribuna*“ contra comitetului central, pentru votul acestuia referitor la primirea sumei oferite de guvernul țerii ca stipendii pentru meseriași români, — campanie care este cu atât mai păgubitoare pentru interesele Asociațiunii, pentru-că chiar acum sunt în organizare mai multe despărțeminte noue, și se pregătesce o acțiune mai mare cu scop de a înmulți numărul membrilor Asociațiunii, iar de altă parte în vederea împrejurării, că comitetul

nu s'a putut întruni pentru a lua dispozițiuni în acăsta afacere, s'a văđut (vicepreședintele) îndemnat a publica o rectificare pentru restabilirea adevărului și delăturarea rēului, ce amenința interesele Asociațiunii.

(Conclus.)

„*Comitetul central*, luând act „de comunicatul vicepreședintelui: „1. *aprobă declarațiunea publicată în diare*; și 2. dispune, ca să se publice și în organul Asociațiunii, ca să se arate și în mod oficial, că comitetul central nu a decis a cere subvenționarea Asociațiunii din partea guvernului, ci primirea unei sume oferite de guvern în repețite rēnduri și puse la dispoziția Asociațiunii în mod *necondiționat*, pentru ajutorarea meseriașilor români din țară“.

Revistă Externă

Organizarea armatei americane.

Acum că Americanii par fatal împinși a folosi însiși mijloce de represiune contra supușilor lor noi, pe care tocmai de sub represiune au voit să-i libereze, — ei vor să-și organizeze peste tot o armată mai mare decum au avut în trecut.

Generalul Miles, șeful armatelor Statelor Unite se ocupă cu un plan de reorganizare al trupelor voluntare în corpuri, divisi și brigade.

E de părere că le trebuie o forță permanentă mai mare, care să fie pregătită tot așa cum erau cele 25,000 de ostași cu cari America a declarat rășboiu Spaniei.

N'avea decât 25,000, dar aceste trupe în toate împrejurările, au dat probe tari de eroism și de răbdare și în tot timpul rășboiului au arătat o disciplină excelentă!

„Nu-i pe lume mai frumos corp de trupă decât cei 25,000 de soldați regulați, cari constituiesc armata permanentă a Statelor unite dice, generalul. E o adevărată elită. Ca intelligență și ca putere fizică, acești omeni pot rivalisa cu cele mai bune trupe pe cari ni le putem închipui! Omenii sunt gimnastici deservășiti și au primit o antrenare militară fără pereche“.

Vor spori numărul lor, dar nu prea tare, căci s'au covins, că decât număr colosal și prost pregătit, mai bine „*puțini și buni*“, și cu acești puțini și buni, ei privesc cu încredere în viitor.

Primejdia Alcoolismului.

Din toate calamitățile care s'au abătut asupra omenirii, nici una nu pôte susține comparația cu alcoolismul.

Dacă rășboiele vor ajunge să înceteze pentru totdeauna, grație progresului cultural și moral al omenirii, dacă epidemiile ucigătoare de milioane de vieți vor ajunge a fi îndepărtate prin aplicarea principiilor de igienă sau a progresului medicinei, dacă primejdia insuficienței mijlocelor de traiu prin o prea mare înmulțire a neamului omenesc, va putea fi înlăturată prin progresele științei, cei-ce se ocupă de existența și propășirea speciei umane se arată foarte îngrijiați față de acăsta nouă și înspăimântătoare calamitate: alcoolul (beutura).

Dacă rēul nu va fi împedecat din vreme, în curăd pământul nu va mai fi locuit de cât de o rasă degenerată, pornită pe drumul pierzaniei, compusă în mare parte din nebuni și criminali.

În toate țerile civilizate omenii de știință dau alarmă.

„*Le Temps*“, marele diar parisian, scrie următoarele asupra alcoolului:

„Un substitut de judecătore cu slujbă în unul din departamentele Vestului, povestea într'o di în public, că din deuce delictes sau crime cu care se ocupase, opt sau nouă în mijlociu aveau de cauză beția și alcoolismul. Acăsta constatare o fac de obicei mai toate tribunalele. Nu mai e nici un magistrat care să nu fie convins prin experiența lui personală, că abuzul spirituoșelor, sub o formă sau sub o alta, este cel mai activ furnisor al poliției corecționale și al Curței cu juri. Iată că și juriul din Seina inferioară vine și scote același strigăt de alarmă. Înainte de

a se separa, după sesiunea din Noemvrie, membrii săi au redigiat și semnat cu unanimitate o adresă cătră puterile publice pentru a le atrage atenția asupra acțiunii dezastruoșe a alcoolismului ca pricină a dezvoltării criminalității. Ei termină exprimând dorința ca consumația alcoolului să fie împedecată „*prin toate mijlocele posibile*“.

„Acăsta dorință va fi ea ascultată mai mult ca alte asemenea dorințe? Puterea publică avea-va timpul și voința de a o primi și de a-i răspunde? Ar face-o pôte, dacă cine-va ar destăinuia fabricatorilor de legi pentru țeri, secretul împușinării consumației alcoolului și de a spori în același timp beneficiile acelor care îl distribuie și vënd. Cum acest secret nu e încă descoperit, e de temut că onorabili vor continua să rămână surđi la avertismentele cari se urmăză din ce în ce mai alarmante.

„Până ađi nu s'a făcut alt-ceva de cât s'a considerat alcoolul ca o materie imposabilă, ast-fel că suntem puși în necesitatea de a-l cruța și de a-l combate în același timp. Și apoi chiar încercându-l cu impozit, i-se va împușina orecare difuziunea și relele? Experiența nu ne permite să putem spera.

„Intrebuițarea și abuzul alcoolului se generaliză din ce în ce, și, mulțumită toleranțelor și ușurințelor de toate speciile, se instală atât în menajele lucrătorilor cât și ale țeranilor. Ceea-ce sporește cu exagerarea impozitelor, e contrabanda, adică rēua calitate a spirituoșelor, otrăvirea publică.

„Este orecare vreme o primejdie națională mai mare ca acăsta? Unele națiuni se apără prin bunul lor simț practic, prin vigoarea lor morală, sau sunt apărate prin climă. În vremea acăsta, alții se dau fără apărare în mâna unui dușman, care atacându-le însuși isvorul vieții și al rasei, îi amenință să-i vițeze și să-i stingă în căte-va generațiuni. Exemplu Pieilor Roșii din America și a triburilor africane distruse de apa de foc, e de față, pentru a ne avertisa de sörta ce așteptă pe poporul la care bătue alcoolismul.

„La ce bun să mai făurești o grea curasă și puternice arme de luptă, dacă poporul însuși slăbește și nu mai are putere de a le purta? Intre atâtea simptome neliniștitoare, progresele alcoolismului, pe care atâtea voci autorizate le denunță în fie-care di, ar merita să atragă atențiunea unui guvern și a unui parlament, răspunsabile de destiniile țerilor“.

Dr.

DIN BRAȘOV.

— Masa studenților. —

În „*Gazeta Transilvaniei*“ (Nri 2 și 4 din a. c.) mai aflăm următoarele dări de semă despre incurgerile generoșe și într'adevăr incuragietore, ce s'au făcut, mai ales de Români din Brașov, pentru „*Masa studenților*“ proiectată pe lângă școlile noastre centrale de acolo.

Au mai contribuit anume benevol, precum reese din darea de semă dela 2/14 Ianuare a dlui director V. Onițiu:

Ios. Pușcariu fl. 5; I. Axentie Severu fl. 1.20; Ioan Dariu fl. 2; Ipol. Ilasievici fl. 1; Vasile Goldiș fl. 2; Iosif Maxim fl. 2; Nic. Puican fl. 2; Pavel Budiu fl. 2; Dr. C. Lacea fl. 1; Tim. Popovici fl. 1; Dr. Iosif Blaga fl. 2; Aurel Ciortea fl. 1; Andrei Barseanu fl. 2; Pavel Percea fl. 1; Dum. Lupan fl. 2; Ioan Socaciu fl. 2; G. Chelariu fl. 2; D. Făgărășianu fl. 2. — *Suma fl. 33.20.*

Iar apoi, după darea de samă cu data 4/16 Ian. au încurs pentru același școp:

A) *In loc de felicitări de Anul-Nou:* dela Tim. Popovici fl. 2; V. Broșteanu fl. 2; Dr. V. Saftu fl. 2; Basiliu Podobă, Cluj fl. 1.50; Dr. Gavr. Tripon, Bistrița, fl. 2; Dr. Aurel Halic, Lipova, fl. 2; *Suma fl. 11.50.*

B) *Din colindatul în presara Anului Nou,* dela: D. Haller fl. 1.50; Chr. Orghidan fl. 2; Const. Voicu fl. 3; Emilia Sanciali fl. 2; Ilie Savu fl. 3; N. G. Eremias fl. 6; Teod. Spudera fl. 5; I. Purcherea fl. 1; G. Șerban fl. 3; I. Pricu fl. 1; M. C. Jiga fl. 1; D. Lupan fl. 1. — *fl. 29.50.*

C) *Alte Oferte.* Dela: Ioan caval. de Pușcariu, Bran, fl. 5; Simay Gerö, Brașov, fl. 5; I. Popea, Braș., fl. 2; M. G. Stănescu Brașov, fl. 20; „Oraviciana“, societate pe acții în Oravița fl. 25. — și dl Const. Alexiu fost elev al școlilor noastre, de present avocat și deputat în România, Lei 200. -- (= 94. fl. 60 cr) — Suma 151 fl. 60 cr.

Total: 192. fl. 60 cr.

Direcțiunea școlilor medii aduce căldurose mulțumiri generoșilor donatori.

Logodnă și încă ceva. In „G. T.“ dela 3 Ian. cetim: Alaltăeri, Sâmbătă, s'a logodit în Brașov dl profesor dela școlile noastre, Aurel Ciortea, cu gentila d-ră Maria Navrea fiica Georgei Navrea. Cu această ocaziune tinerii logodnici, cărora le adresăm căldurosele noastre felicitări, au luat și o frumoasă inițiativă, până acum unică în felul său, care ar fi de dorit să găsească cât mai mulți imitatori între Români. In locul obicinuitelor bilete de logodnă, tinera păreche ne trimite adevărat spre publicare următoarea:

Incunoscințare. Cu plăcere aducem la cunoștința iubiților noștri amici și cunoșcuți logodna noastră, săvârșită Sâmbătă în Ianuarie v. 1899.

Ne rugăm tot-odată să ia la cunoștință pe această cale, că obicinuitele bilete de logodnă le-am rescumpărat prin un dar de 10 fl. în favorul mesei studenților români din loc.

Brașov, 3 Ianuarie v. 1899.

Maria Navrea, Aurel Ciortea.

Din România.

(Domnițoarea Luisa a Bulgariei, către Dmna Zoe Sturdza). Dmna Zoe Sturdza, soția dlui prim-ministru Sturdza, a primit din partea A. S. R. Principesei Maria-Luisa a Bulgariei, următorii telegrame de felicitare cu ocaziunea Anului-Nou:

„D-nei Zoe Sturdza, București.

„Trimitându-vă urările și felicitările mele sincere pentru Anul-Nou, îmi place a-mi aminti timpul neuitat pe care l'am petrecut în frumoasa d-văstre patrie“.

Maria-Luisa.

(Călătoria perechiilor princiere române.) Mercuri, în 6/18 curent, s'a întâmplat plecarea cu trenul de Verciorova, a Altețelor lor Regale Principele Ferdinand și Principesa Maria în străinătate, însoți fiind în această călătorie de dl colonel Presan, aghiotantul Principelui Moștenitor, și de d-na Presan, cum și de dl maior Aureliu Dimitrescu.

Altețele lor au plecat de-a dreptul la Gotha și vor petrece mai mult timp la Coburg și în diferite localități ale Germaniei.

NOUȚĂȚI

Botezul Domnului în Sibiu. Cu mare pompă s'a sărbătorit amintirea „Arătării Domnului“ în suburbiul Iosefin, unde a săvârșit sfințirea apei O. D. părintele militar Ioan Broju și părintele Petru Sântion. De față au fost domnișii ofițeri și toți soldații, voluntarii și elevii greco-orientali ai școlii de cadeți; ér ca onorațorii Escelenția Sa dl F. M. Lt. Carol Cerri, comandant de divizie; dl general Iosef nobil de Proschinger, comandant de brigadă; dl locotenent-colonel Paul Muntean, comandantul cercului de întregire; dl maior Alfred Schenk șef general de divizie, dl referent al comandei de stațiune și comandant al pieței Müller, căpitan, și diferite deputații de ofițeri superiori. Cu bucurie înregistrăm, că de astă-dată au asistat mai multe familii fruntașe române și străine, ceea-ce este a se datori în primul loc simțului părintelui militar Ioan Broju de a ridica și prin formă praznicul sfântului botez. Salvele obicinuite le-au escortat cu multă precizie companii din batalionul 28 de vânători sub comanda dlui maior Carol Szeff, iar în decursul stropirii, muzica militară sub conducerea d-lui dirigent Mazalik, a întonat foarte melodios tropariul țilei „In Jordan“...

Osânde nouă. Dumitru Palcu din Curtici (com. Aradului) în anul milenar 1896 la un conduct cu torțe de milleniu, ar fi strigat: „Jos cu Ungurii“, iar când a fost luat de scurt pentru vorbă, se spune că ar mai fi adaus: „Am drept să vorbesc așa, căci pământul acesta nu e maghiar, ci românesc“!

Dar lucrurile nu s'au putut dovedi, și judecătoria a absolvat pe acusat. Țilele acesteia însă Curia din Pesta, l'a osândit la 3 luni temniță și 50 fl. pedepsă în bani.

Altă osândire a adus Curia tot acum peste țărani Petru Drăgoiu și Ilie Stefanida, care la sfatul preotului Ioan Lația au cântat „Doina lui Lucaciu“. Tribunalul și tabla i'a fost mântuit de pedepsă, Curia însă i-a osândit la 8 zile temniță de stat.

Măcel în Sântana (com. Arad.) Marția trecută în Sântana a fost o turburare mare, și gendarmii au împușcat în oameni.

Măcelul s'a întâmplat între Nemiți, cari au dat năvală peste primărie fiind nemulțumiți pentru-că li-s'a împrăștiat „Societatea de plugari“, nu li-s'a dat în stăpânire imasul, iar Luni fisolgăbirul le-a pus și primar cu sila.

Ajungând înaintea primăriei, mulțimea, ca la 4000 de oameni, s'a făcut un vuet îngrozitor. Nainte mergeau femeile, iritate, cari au și sărit asupra gendarmilor, dintre cari unuia i-s'a luat baioneta, altul a fost lovit cu o pētră. Vēdēndu-se amenințați, gendarmii au tras foc. O grōză mare îi cuprinse pe omei; doi bărbați și două femei, căzură omorîți de glōnțe.

Poporul se infuriē atunci și mai tare. Gendarmii începură să lovēscă atunci cu baionetele și rāniră pe mulți, dar tot n'au vrut să se împrāscie, ci au nāvalit iară asupra gendarmilor, așa că gendarmii au mai tras două focuri, în urma căreia o femeie a rămas mōrtă, iară vre-o alți trei, rāniți de mōrte.

Din Arad a plecat un batalion de infanterie. S'a dus la fața locului și comandantul gendarmilor și procurorul din Arad, iar din Șiria judele de instrucție, cari vor cerceta această durerōsă rēsvrătire a poporului împins de volnicia slujbașilor, până la pierderea rădōării.

Mulțumită. Ni se scrie din Mikoujfal: In urma apelului comitetului parochial din Mikoujfal publicat în nr. 126—1898 al „Telegrafului“, prea stimatul Domn Alecsiu Onițiu jude regesc în Seghedin, care unde numai aude că e lipsă la frații sei Români, grăbește să contribuē cātusi-de-cāt, — a bine voit a-ne trimite și nouă 1 fl. pentru care îi aducem și pe asta cale mulțumită. Fie ca începutul grabnic al dlui Onițiu să aibă cât de mulți imitatori. Aug. Cosma, paroch.

Ciumă siberiană între vitele din Basarabia. Intre vitele din Basarabia s'a ivit epidemia „Pesta Siberiană“. In Rusia Pesta Siberiană se numește bóla care are numirea de *dalac*, și ea nu este nici de cum cunoscută pestă sau ciumă.

Dl dr. Felix, medicul șef al serviciului sanitar superior român, a întrestă, a spus că nu este nici o temeră, că această epidemie se contracteze și de vitele din Moldova, de óre-ce nu se aduc vite din Basarabia în România, ci din România se expōrtă în Basarabia.

Sórtea lui Andréé. Din Petersburg se anunță, că Societatea imperială geografică a primit știri puțin îmbucurătoare despre sórta expediției lui Andréé. Expediția Stadling, care s'a pus în căutarea ei în Siberia, n'a putut afla nimic, și acelașinesucces au avut cercetările norvegianului Bredt, care plecase spre insulele Nouei-Siberii, în speranță de a găsi acolo pe Andréé cu tovarășii sei.

Notiță Literară.

„Familia“ dela Oradea mare, face frumoșe promisiuni de Anul-Nou abonaților sei. Dl Iosif Vulcan, redactorul ei, ne-a rugat să publicăm și noi apelul de abonament al foii dsale. Apelul vestește următoarele:

Incheind iarăși un an și întrând în al 35-lea al existenței sale, „Familia“ face apel la sprințul publicului cetitor românesc. Cu

începutul anului 1899 dorește a răspunde și la o altă necesitate de mult simțită în familiile românești, oferind abonaților sei un *tablou istoric național*, care pus în cadru, are să fie o decore a ori-cărei case românești. Subiectul acestui tablou e scos din istoria Moldovei, de pe timpul lui Stefan cel-Mare și reprezintă cunoscuta legendă: „Stefan-cel-Mare și aprodul Purice“. Pictorul ne arată tocmai momentul, în care, în focul bătăliei, Stefan-cel-Mare, urcat pe cal, adresează acele cuvinte aprodului Purice, aplecat jos. Ca execuțiune, tabloul este unul din cele mai reușite din câte avem noi Români. E colorat; o cromolitografie a unui excelent institut de arte grafice din București. Dimpreună cu cartoul are o lungime de 95 centimetri și o nălțime de 70 cm.; singur tabloul 80 cm. lung și 53 cm. nalt.

Abonații „Familiei“ vor primi acest tablou *gratuit* și expediat franco acasă, dacă au răspuns costul de abonament pe anul 1899 întreg ori cel puțin pe jumătate de an, adăugând drept despăgubire pentru plata de transport de la București și până la Oradea-mare, pentru cartonul ce se dă tabloului, pentru spesele de împachetare și francare: o coronă.

Expedierea se va face îndată ce vor sosi exemplarele comandate.

Abonații cari își fac abonamentele numai pe trei luni, chiar și dacă le înoseie peste tot anul, n'au drept la tabloul acesta.

Alte premii: toți abonații Familiei își pot comanda la administrația foii: portretul reginei poiete *Carmen Sylva* în costum național, și următoarele scrieri de Iosif Vulcan: „Lira mea“, poesii; „Dela sate“, nuvele; „Stefan Vodă cel tinăr“, tragedie; „Dimitrie Cichindeal“, discurs de recepțiune, până când vor ajunge exemplarele. Tóte la oaltă cu 1 fl. 10 cr.

„Familia“ va apare și în anul 1899 regulat odată pe săptămână, pe o colă și jumătate, cu ilustrațiuni, și va costa: pe an: 8 fl. pe 1/2 an 4 fl. pe trei luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei., pe 1/2 an 10 lei.

Colectanții primesc după 5 exemplare al șeselea gratuit.

I. Löser.

Istoria Agriculturii.

Traducțiune autorizată

de

Un prietin al plugarilor.

(Urmare.)

3. Procesele strigóielor erau la culme. Facerea aurului, drăciile și alte superstițiuni domneau și între pătarile cele mai alese de ómeni. Persecuțiuni și omoruri în contra strigóilor turbau cu furiile cele mai brutale primii pătrari ai secolului XVII. Opiniunea greșită de a crede în făcături (vrăjitorii) prinse rădăcini adēnci în familiile cele mai de frunte, și încă așa de adēnci, încât mii de femei fără nici o vină au fost judecate la mōrte. O persecuțiune de 5 ani în mănăstirea Bamberg a cerut (costat) 600, în Episcopia Würzburg 900 sacrificii (suflete), în ținutul Braunschweigic erau stâlpi de cari se legau strigóile pe rug ca o pădure. Chiar copiii nu erau cruțați, între alții au fost arși pe rug 4 copii dela 7—12 ani.

Cea din urmă vrăjitoare în imperiul german a fost arsă la anul 1749 în Würzburg, sērmana se numia Maria Renata cāntăretă, era o călugăriță de 70 ani. Cea din urmă ardere de strigoi pe pământul german însă se întâmplă numai la anul 1782 în Glarus. Sacrificiul a fost o servitoare, Anna Göldi, care a fost învinovățită, că a vrăjit (pocit) pe un copil de nu se mai putea târa pe picioare. Abia pe la mijlocul secolului XVIII, prin edarea unei legi s'a ridicat procedura contra vrăjitorilor și strigóielor. Crederea în vrăjitorii (superstiunea) jócă încă și astăzi prin unele părți la țărani, un rol destul de însemnat.

4. Nobilimea în timpul acesta trist ținea vênatul între ocupațiunile cele mai de frunte și puneae pe el cea mai mare grijă.

Carol Theodor în München a luat dispozițiunile cele mai severe pentru îngrijirea pomilor pădureți, pentru că pόμεle pădurețe erau bune pentru sēlbătécimile negre (urși, porci sēlbateci). La un folos, ce l'ar putea ómenii avea din pădureții aceștia nu s'a gândit nime. Cine dintre țărani azeza să puște vre-o sēl-

bătécieune, se pedepsea cu temniță pe viēță. Pe totdearēndul nu se audea de cât de procese de felul acesta, pe unii îi pedepséu cu aceea, că le legau de picioare cu lanțul globuri de fer, ba la alții le bătea cu cuie pe cap, câte un cap de căprioară. Mulțimea sēlbătécimilor în pădurile domnilor și a nobililor proprietari, a fost numai un chin și o pedecă pentru agronomie. După ce a lucrat țăraniul tótă ziua de s'a ostenit, preste nópte trebuia să păzescă câmpurile de pagubele animalelor sēlbaticie. Sē întâmpla de fl apuca somnul, atunci culesul lui era nimicit, și el trebuia să creșcă, ca să póta trăi. Preste nópre nu e era iertat să strige tare, ca să nu se sparie sēlbătécieuna.

Intre țerile nemțesci în secolul XVIII, Württembergă a avut de a suferi mai mult din cauza sēlbătécimiei, Precând domnea ducelul Carol Alexandrei, carea ministrul său a jidanului Süss Oppenheimer a fost centrul esecutiunilor celor mai nemilóse. Paguba sēlbătécimilor se urca în anul 1738 la o jumătate milion de fiorini (peste un milion franci), deși în anul precedent s'au pușcat cu ocaziunea vênătoarelor împērătesci, 3500 cerbi 4000 alte sēlbătécieuni, și 5000 porci sēlbaticii. Și totuși acesta nu a fost de cât apăsarea, care s'a dezvoltat sub domnia ducelui Carol Eugeniu dela anul 1744. La vênătoare sēr-bătóresci, cari acum se făcēu în locurile acesteia, mai târziu în alte locuri, servitori mai de jos ai vênătoarelor își ertau cele mai mari nedreptățiri asupra bietului țeran. Țărani trebuiau să țină la casele lor căni de vênat, cari pe atunci erau mai mulți de una mie la număr. Sēlbătécieuna sa înmulțit fără număr așa în cât cu ciurđile devastau agrii și viile țeranilor, ba în o nópte stricau bietului țeran întreaga muncă de preste an, și el nu avea nici o putere de a se apăra, ba de multe ori chiar vênătoareii căleau holdele cópte fără de nici o milă. Sēptemāni întregi bietul țeran în puterea lucrului a fost luat de la lucru și dus în alte părți la vênat. De mult ori se făceau vênături de apă pe munte, și bietul țeran trebuia să luere la munte, să ducă (care) apă, căci așa era porunca domnilor.

(Va urma.)

Mulțumită publică.

Corpul profesoral seminarial, la stăruinta mai multor familii de aici ca elevii seminariali să dea concursul lor la susținerea datinilor frumoșe dela prasnicele mari, și-a dat consensul, ca în presăra Nascării Domnului mai mulți elevi seminariali să umble a colinda. Mē vēd plăcut indemnat a mulțami în numele corpului profesoral pentru buna primire cu care au fost întimpinăți elevii, esprimând totodată și mulțumita adēnc simțită a elevilor pentru ofertele benevole incurse cari s'au administrat la „fondul pentru ajutorarea elevilor“, inițiat în anii din urmă, și cari pe acesta cale se și cuitēză, și adevă:

Dr. N. Vecerde adv. 5 fl., O. Tilea ingineriu 10 fl., Il. Muțiu of. fin. 3 fl., N. Ivan ases. cons. 5 fl., I. de Preda adv. fisc. cons. 5 fl., T. Popescu comerciant 3 fl., S. Moga franțelariu 5 fl., I. Popa adv. 1 fl., I. Bădilă jude reg. la trib. 1 fl. 50 cr., I. Muntean subprocuror reg. 3 fl., Dna Ana Moga soție de medic 2 fl., Dr. A. Francu adv. 5 fl., Direcțiunea internatului de fete al Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român 5 fl., B. P. Hărșian adv. 2 fl., I. Papiu prot. 2 fl., Dr. V. Bologa dir. 1 fl., P. Cosma dir. esec. „Albina“ 3 fl., Dr. A. Tincu adv. 2 fl., P. Pipos jude reg. de tablă în pens. 2 fl., Dr. O. Russu adv. 3 fl., Dr. I. Beu medic 2 fl., I. Rebege econ. sem. 50 cr.

Sibiu, 3 Ianuarie, 1899.

Dr. Remus Roșca
dir. sem.

Mătase Henneberg

dela 45 cr. până la fl. 14.65 per metru — veritabilă numai procurată direct din fabricile mele — négră, albă și colorată, — în cele mai moderne țesături, colorii și dessinuri.

Particularilor liberă de porto și vamă acasă. Mostre cu întórcerea poștei.

Fabricile de mătase G. Henneberg (Lif. de curte ces. și reg. Zürich. [2] 1--

